

LUCIANUS ICAROMENIPPUS ΙΚΑΡΟΜΕΝΙΠΠΟΣ

AANTEKENINGEN

Adriaan Rademaker / Universiteit Leiden

Menippos vertelt van zijn reis naar de goden. Eerst beschrijft hij de vervaardiging van zijn vleugels, en de eerste etappe van zijn reis (van de aarde naar de maan). Aansluitend vertelt hij van een tussenstop op de maan, en vermeldt hoe hij de aarde eerst maar met moeite kon herkennen (aan de vuurtoren van Pharos en de kolossos op Rhodos), maar vervolgens een scherpe blik op het hele gebeuren op aarde kreeg. Zijn gesprekspartner informeert hoe dit zo radicaal kon veranderen.

De paragraaf- en regelnummering volgt de uitgave van McLeod (OCT).

- §13 13 **εὖ γε ὑπέμνησας**: aor. van ὑπομνήσκω *iem. herinneren aan iets*. **ἐχρῆν**: het gaat hier ken-
nelijk om iets dat Menippos daarnet *had moeten* vertellen, maar niet verteld heeft. Het
Grieks gebruikt een ind. II, het Ndl. moet met een voltooide tijdsvorm werken. **οὐκ οἶδ’
ὅπως**: “ik weet niet hoe”, i.e. “op de een of andere manier”.
14. **ἐγνώρισα**: γνωρίζω *herkennen, identificeren*. Het toegevoegde ptc. aor. ἰδὼν geeft aan *hoe*
de herkenning kon plaatsvinden: “toen ik de aarde zelf met mijn ogen had geïdentificeerd...”.
τὰ δ’ ἄλλα: sluit aan op αὐτὴν μὲν, we zitten dus nog steeds in de bijzin met ἐπεὶ.
- 15 **ὑπο τοῦ βάθους**: “onder invloed van/door toedoen van de diepte”. **ἄτε τῆς ὀψεὸς μηκέτι
ἐφικνουμένης**: ἄτε + ptc. *aangezien*. ἐφικνέομαι *iets bereiken, ergens komen*. Gezien μηκέτι
zitten we in modale sfeer: “aangezien mijn gezichtsvermogen daar niet meer *kon* komen”.
- 16 **ἡνία**: ἀνιάω *kwellen, ergeren*. **πολλὴν παρεῖχεν τὴν ἀπορίαν**: Gezien de woordvolorde
staat πολλὴν predicatief bij τὴν ἀπορίαν: “Dit feit bewerkstelligde een hulpeloosheid die
enorm was.”
- 17 **κατηφεῖ**: κατηφῆς *neerwaarts kijkend, terneergeslagen*. **ὀλίγου δεῖν**: adverbiale frase: “bij-
na”. **δεδακρυμένωι**: Het perf. med geeft de toestand aan: “in tranen”.
- 18 **κατόπιν**: adv. *van achteren*. **ἀνθρακίας**: verkoold. **ιδεῖν**: de inf. in aanvulling op ἀνθρακίας
τις: “om te zien, zo op het gezicht”.
- 19 **σποδοῦ**: σποδός *as*. **κατωπτωμένος**: κατοπτάω *door en door roosteren, blakeren*.
εἰρήσεται γάρ: “want het zal (=moet) gezegd zijn”.
- 20 **ὑπεταράχθην**: ὑποταράττομαι *in verwarring geraken*. **κεληναῖον**: κεληναῖος *van de maan,*
maan-. **ὠιήθην**: aor. bij οἶμαι/οἴομαι.
- 21 **φησίν**: Het begin van de conversatie met Empedokles is gemarkeerd door het praesens histo-
ricum. Zo ook de woorden van de Maan in §20 r. 5 en Zeus in §23 r. 27.
- 22 **ἔσκεις**: ἔσκειν *τινα τινι iemand met iemand/iets vergelijken*. Het citaat is uit *Od.* 16.187.
- 23 **ὁ φυσικὸς οὗτος**: Het gebruik van het aanw. vnw. οὗτος impliceert: “de beroemde”, “de
welbekende”.
- 24 **φέρων ἐνέβαλον**: Het ptc. drukt een subsidiaire handeling uit: “toen ik mijzelf naar eraar
toegebracht en er ingeworpen had”.
- 25 **ἀνήγαγεν**: ἀνάγω *omhoogvoeren*. **ἀεροβατῶν**: ἀεροβατῶ *in de lucht wandelen*, ongeveer
met de connotatie van ons “luchtfietsen”. *Ar. Nu.* 225 (Sokrates, die hoog in een soort mand
hangt): ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ τὸν ἥλιον, “ik loop in de lucht en omvat de zon met mijn
gedachten.”

- 26 **δρόσον** δρόσος ή *dauw*.
- 27 **τὸ μὴ καφῶς ... ὄρᾶν**: subject van ἀνιᾶι. Blijkens μὴ zitten we weer in modale sfeer (potentialis): “het feit dat je niet goed ... kan zien.”
- 2 **κατάπτωμαι**: conī. aor. van καταπέτομαι *naar beneden vliegen*.
- 3 **σπένδειν**: *plengen*. **τῆς καπνοδόχης**: καπνοδόχη *schoorsteen*. schol.: Dat heeft hij terecht gezegd tegen iemand die door vuur is omgekomen. **ταῖς νομηνιαίαις**: νομηνία ή *nieuwe maan*.
- 4 **ἐγχάνων**: ptc. aor van ἐγχάσκω *de mond opensperren*.
- 5 **τὸν Ἐνδυμίονα**: Endymion, geliefde van Selene (de Maan). **τοῦ μισθοῦ**: μισθός ό *loon*. **ἀφῖγμαί**: perf. van ἀφικνέομαι: “ik ben er”. **πέπονθα δέ τι τὴν ψυχὴν**: “ik heb een ondervinding in mijn ψυχή”. vgl. Empedokles’ opvatting dat waarneming veroorzaakt wordt door kleine corpora die een afbeelding vormen van het waargenomene, en ‘indruk maken’ op de waarnemingsorganen.
- 6 **ὄ τι δράσας ... γενήσεται**: “wat gedaan hebbend jij .. zult worden”, i.e. “wat je moet doen om ... te worden”.
- §14 7 **ὄξυδερκής**: *met scherpe blik, scherpziend*. **μὰ Δί**: gezien μὰ (niet νή) is het antwoord “nee”. **τὴν ἀχλύν**: ἀχλύς ή *nevel*.
- 8 **λημᾶν**: *tranen*. **οὐ μετρίως**: “niet in redelijke mate”, i.e. “heel erg”.
- 9 **τὸ ... ὄξυδερκέας**: object bij ἔχων.
- 10 **γῆθεν**: (-θεν) *van de aarde*.
- 11 **τὴν πτέρυγα τὴν δεξίαν**: als linkervleugel heeft Menippos een andere, nl. die van de gier. **περικείμενος**: περῖκειμαι + acc. *iets aan / om hebben*.
- 12 **καὶ μάλα**: “ja, heel erg”, “jazeker”.
- 13 **παρὰ πολὺ**: “in hoge mate”. **ὄξυωπέτατος**: ὄξυωπής *scherpziend*.
- 14 **ἀντίον**: + dat. *tegen ... in*. **δέδορκε**: > δέρκομαι *zien, kijken*.
- 15 **ὁ γνήσιος καὶ βασιλεύς ἀετός**: “de zuivere/echte koninlijke adelaar”. Ar. HA 619a; “er is nog een ander soort adelaar die ze de ‘zuivere’ noemen. Men zegt dat deze adelaar de enige raszuivere vogelsoort is. De andere soorten zijn namelijk vermengd en zijn door promiscuïteit met elkaar verbonden.” **ἀσκαρδαμυκτί**: “zonder met de ogen te knippen.”
- 17 **ἐνεθέμην**: ἐντίθεμαι *bij zichzelf naar binnen steken*.
- 18 **ἡμιτελής**: *half vomaakt*.
- 19 **νόθοις**: νόθος *bastaard*. **ἀποκηρύκτοις**: ἀποκηρύττω naast *openlijk verkopen (Vitarum Auctio)* ook: *in het openbaar ontverven*.
- 20 **παρὰ σοί**: “in jouw vermogen”.
- 21 **ἀναστάς**: ἀνίσταμαι *zich oprichten*. **ἐπισχών**: ἐπέχω *stilhouden*.
- 22 **περυξασθαι**: περυύττομαι *met de vleugels slaan*. **κατὰ λόγον τῆς πτέρυγος**: “overeenkomstig je vleugel”.
- 23 **οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ**: “er is geen middel om te voorkomen dat ...”.
- 24 **ἀμβλύτερον**: ἀμβλύς *vaag, zwak*. **τῆς μερίδος ὄντα τῆς χείρονος**: “aangezien dat (oog) behoort tot (de lichaamshelft die) het geringere aandeel (levert).”
- 25 **ἄλις**: adv. “genoeg”. **αετῶδες** “op adelaarswijze”.
- 28 **τοὺς κανόνας**: κανών ό *richtsnoer, meetlat*. **ἀπευθύνοντας**: ἀπευθύνω *recht maken*.
- 29 **ἅμα**: *gelijk* (met deze woorden), *meteen*. **παρηγγελμένα**: παραγγέλλω *opdragen*.
- 30 **κατ’ ὀλίγον**: “beetje bij beetje”. **ὑπαπιών**: ὑπαπιέμαι *stieken weggaan*. **ἡρέμα**: *stilletjes*. **διελύετο**: διαλύομαι *zich oplossen*.
- §15 1 **τέως**: *tot dusverre*. **κατακύψας**: κατακύπτω *bukken*.
- 3 **ἐν ὑπαίθρῳ** “onder de blote hemel”. **οἴκοι**: locativus: “thuis”, “in huis”.
- 4 **Πτολεμαῖον ... κύνοντα τῆι ἀδελφῆι**: Ptolemaios Phiadelphos, koning van Alexandrië, was tot ontzetting van de Griekse gemeenschap aldaar op Egyptische wijze met zijn zuster getrouwd. κύνειμι + dat. *sex hebben met*.

- 5 **Λυσιμάχῳ**: Een van de opvolgers van Alexander. Heeft een complot van zijn zoon vrijdeld en de schuldige ter dood gebracht.
- 6 **διανεύοντα**: διανεύω *knikken, wenken, lonken naar* + dat. **τῇ μητριᾷ**: μητριᾷ ἢ *stiefmoeder*. Schol. bij Luc. 15.14 (Περὶ τοῦ μὴ ῥαϊδίως πιστεύειν διαβολῇ, *Over dat je niet zomaar geloof moet hechten aan roddel*): Hij heeft het over Stratonike de vrouw van Seleukos; op haar werd de zoon van Seleukos, Antiochos, verliefd, en hij heeft toen zijn vader weten over te halen afstand te doen van zijn vrouw ten gunste van zijn zoon. En dat kreeg hij voor elkaar doordat hij ziek geworden was en op sterven lag vanwege zijn verliefdheid. Pa wist niet meer wat hij aan moest met zijn zoon, en toen door de deskundigheid van een arts de verliefdheid als oorzaak van de ziekte onderkend werd, deed vader afstand van haar voor zijn zoon. **τὸν δὲ Θετταλὸν Ἀλέξανδρον**: “vermuthlich der bekannte Tyrann von Pherä. Dieser lebte freilich über ein halbes Jahrhundert früher als der vorher genannte Lysimachos. Aber in einer so wunderbaren Erzählung darf man nicht nach der Chronologie fragen.” (Lucianus *Icaromenippus, für den Gebrauch einer Sekunda erklärt* von G.F. Eysell und C. Weismann, Kassel 1848).
- 7 **ἀναιρούμενον**: ἀναιρέω *doden*.
- 8 **Ἀττάλῳ**: Over de in het vervolg genoemde personen is niets bekend.
- 9 **ἐτέρωθι**: “aan de andere kant”, “elders”. **τὸ γύναιον**: *vrouw(tje)*.
- 11 **τῶν δορυφορούντων**: δορυφορέω *lijfwacht zijn*.
- 12 **τοῦ ποδός**: de gen. kennelijk bij εἶλκετο: “aan zijn voet(en)”. **κύφῳ**: κύφος ὁ *beker, kom*. **τὴν ὄφρυν**: ὄφρυς *voorhoofd*. **κατηλομένοσ**: καταλοάω *inslaan, verbrijzelen*.
- 14 **βασιλείοις**: βασιλεῖον τό *koningshuis, paleis*. **ἣν ὄραν**: in aansluiting op ἐν τῇ Λιβύῃ ... γιγνόμενα: “(vergelijkbare dingen) kon men in Libye ... zien gebeuren”.
- 15 **ἐπιπορεύοντα**: ἐπιπορέω *meineed plegen*. **προδιδόμενον**: προδίδωμι *verraden*.
- §16 17 **τὰ ... τῶν βασιλέων**: “De daden van (de) koningen.” **τοιαύτην παρέσχε μοι τὴν διατριβήν**: τοιαύτην is predicatief: “verschafte mij een bezigheid (διατριβή) die zodanig was”, i.e. “hield mij op die manier bezig.
- 18 **τῶν ἰδιωτῶν**: ἰδιωτής ὁ *gewoon burger*. De - onbekende - voorbeelden die Hermippos noemt zijn niet toevallig filosofen en rhetoren. **ὥρων**: impf. van ὀράω.
- 21 **δικαζόμενον**: δικάζομαι + dat. *een proces voeren tegen*. **φιάλην**: φιάλη *schaal, beker*.
- 22 **ὑφαιρούμενον**: ὑφαιρέω *ongemerkt wegnemen*. **χαμαιτυπείῳ**: χαμαιτυπεῖον τό *bordeel*.
- 23 **τοιχωρυχοῦντας**: τοιχωρυχέω *huisvredebeuk plegen*.
- 24 **δανείζοντας**: δανείζω *krediet verstrekken*. **ἀπαιτοῦντας**: ἀπαιτέω (zijn bezit) *terugeisen*.
- 25 **παντοδαπή**: παντοδαπός “van alle soorten”: *bont, veelvormig*. **ἡ θεά**: *het schouwspel*.
- 26 **καὶ ταῦτα**: “ook dat”, nl. wat er met alle anderen (r. 23) aan de hand was. **καλῶς εἶχεν**: ind. II irrealis “het zou goed zijn om...”.
- 27 **οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπωλήν**: τερπωλή ἢ *vermaak, amusement*. οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπωλήν = “niet zo maar wat (τὴν τυχοῦσαν) vermaak”, i.e. “een heel speciaal genoeg”.
- 28 **ὧ φιλότης**: *abstractum pro concreto*, vrijwel synoniem met ὧ φίλε. **ὅπου γε**: “daar waar ...”, “in het geval waarin ...”, i.e. “omdat ...”. **ἔργον ἦν**: “het was een hele klus”.
- 30 **οὐ μὲν**: “aan de ene kant”, bereidt voor op •τέρωθι ... καθ’ ἕτερον δὲ μέρος κτλ.
- 1 **εἰλαπίνας**: εἰλαπίνη ἢ *feestmaal*.
- 2 **ἐν γειτόνων**: “bij (in het huis van, vandaar gen.) de burens”. **πενθῶν**: πενθέω *rouwen*.
- 3 **ὅτε μὲν**: “op het moment dat”, “(telkens) wanneer”. **ἄν ἐώρων**: “dan zag ik”: ἄν geeft aan dat het hier om een onder bepaalde omstandigheden (“wanneer ik naar het land van de Getai keek”) steeds herhaalde situatie ging (vgl. *BSKG* blz. 68).
- 4 **πλανωμένους**: πλανάομαι *rondzwerfen*.
- 5 **μικρόν**: adverbiaal *een beetje*. **ἐγκλίνας**: ἐγκλίνω *afwenden, afdraaien*. **ἐπὶ θάτερα**: “naar de andere kant”.

- 7 **ἐνεπορεύετο**: ἐμπορεύομαι *handelsreizen maken*. **ἐμαστιγοῦτο**: μαστιγοῦμαι *zich geselen* (hier kennelijk om zich te harden).
- §17 8 **ὑπὸ τὸν αὐτὸν ... χρόνον**: “tegelijktijd”.
- 9 **ὥρα σοι**: + inf.: “het is tijd voor jou om ...”, i.e. “je zou kunnen ...”. **ἐπινοεῖν**: *begrijpen*. **ὁποῖός τις**: “van wat voor aard”. **ὁ κυκεῶν**: “soep”, de *roerdrank* van Herakleitos.
- 10 **ὥσπερ ἄν**: Blijkens ἄν volgt hier een hypothetisch voorbeeld: “zoals (eventueel)...”. **παραστητάμενος** παρίστημι *opstellen*. **χορευτάς**: χορευτής ὁ *danser*.
- 11 **μᾶλλον δέ**: “of liever...”. **τῶν αἰδόντων**: αἰδῶ *zingen*.
- 12 **τὴν συνωιδίαν**: συνωιδία *samenzang*. **ἀφέντα**: ἀφίημι (*iets*) *laten schieten, laten voor wat het is*. **φιλοτιμουμένου δὲ ἐκάστου**: gen. abs., beschrijft de omstandigheden van de kakofonie van ‘eigen’ liederen “waarbij ieder om het hardst zou zingen” (φιλοτιμέομαι *wedijveren*).
- 13 **τὸ ἴδιον**: sc. μέλος “zijn eigen lied”. **περαίνοντος**: περαίνω *volhouden, afmaken*. **ὑπερβάλλεσθαι**: ὑπερβάλλομαι *overtreffen*. De inf. hangt af van προθυμούμενος.
- 14 **προθυμουμένου**: προθυμέομαι *zijn best doen om*. **ἄρα ἐνθυμηί**: In plaats van een hoofdzin bij εἶ τις ... προστάξειεν, breekt Menippos af en stelt hij een directe vraag: “begrijp je inmiddels (ἄρα), realiseer je je ...”
- 17 **καὶ μὴν**: “en heus is het zo dat...” (ook al kun je je dat wellicht moeilijk voorstellen).
- 18 **ἐκ τοιαύτης ἀναρμοστίας**: “uit een dergelijke ordeloosheid.” **συντέτακται**: συντάττω *samenstellen*.
- 19 **ἀπωιδά**: ἀπωιδός *vals, de toon niet treffend*. **φθεγγομένων**: φθέγγομαι *geluid maken*. **τὰ σχήματα**: “danspassen”, “bewegingen” De acc. is een acc. respectus bij ἀνομοίων (δόντων) “waarbij ze ongelijk zijn”.
- 20 **ἐπινοούντων**: ἐπινοεῶ *in de zin hebben*. **ἄχρι ἄν**: + coni. *totdat*.
- 21 **ὁ χορηγός**: *regisseur, koorleider*. **ἀπελάσσει**: ἀπελάσσω *wegjagen*. **οὐκέτι δεῖσθαι λέγων**: “met de mededeling (λέγων) dat ze niet meer nodig zijn (δεῖσθαι: dat er geen behoefte meer aan hen is”).
- 22 **τούντεῦθεν**: “vanaf dat moment”. **ὅμοιοι πάντες**: nominaal predicat: “zijn ze allemaal gelijk”.
- 23 **συμμιγῆ**: συμμιγής *gemengd, chaotisch*. **ἀπάιδοντες**: ἀπάιδω *vals zingen*. **ἐν αὐτῷ γε ... τῷ θεάτρῳ**: “maar in dat ... theater zelf.” **πολυεῖδει**: πολυείδης *veelvormig*.
- 24 **δηπούθεν**: “uiteraard” (“dat kun je je wellicht voorstellen”).
- §18 26 **ἐπ’ ἐκείνοισι**: de bep. bij γελᾶν: “ten koste van...”. ἐκείνοισι wijst vooruit naar τοῖς περὶ γῆς ὄρων ἐρίζουσι. **ἐπήμει μοι**: ἔπεστι μοι + inf. “het komt bij mij op te ...”, “ik moet ...”. **περὶ ... ὄρων**: ὄρος τό *grens*. **ἐρίζουσι**: ἐρίζω *twisten, ruzie maken*.
- 27 **τοῖς μέγα φρονοῦσιν**: μέγα φρονεῖν (“groot denken”) ἐπί τινι *trots zijn op...* **τὸ Σικυώνιον πεδῖον**: “de vlakte van Sikyon”, vruchtbare landstreek in Attika.
- 1 **ἢ ... ἔχειν**: parallel met (ἐπὶ τῷ ... γεωργεῖν): “of (trots erop te zijn) te hebben ...” **Μαραθῶνος**: bakent het grotere gebied af waarbinnen men land kan bezitten: “in/bij Marathon” **τὰ περὶ τὴν Οἰνόην ἢ Ἀχαρνῆσι**: “van het gebied rond Oinoe (plaats in Attika) of in Ἀχαρναί (locativus, voor de plaats Acharnai vgl. Aristophanes *Acharnenses*, “Boeren uit Acharnai”)”
- 2 **πλέθρα**: πλῆθρον τό oppervlaktemaat van 10.000 square feet (LSJ), dus ongeveer 10.000 x 30 x 30 cm² oftewel 900 m² = 0,9 ha. **κέκτησθαι**: inf. perf. van κτάομαι *in bezit krijgen*. **τῆς ... Ἑλλάδος ὅλης**: “Griekenland in zijn geheel”, de gen. in een gen. abs. (οὔσης). **ὥς τότε μοι ἄνωθεν ἐφαίνετο**: tussenzin binnen de gen. abs.: “zoals het mij toen van bovenaf toescheen”.
- 3 **δακτύλων ... τεττάρων**: predicatsnomen bij οὔσης. De δάκτυλος *vinger* fungeert ook als lengte- en oppervlaktemaat: hier dus “Vier vingers in het vierkant”. **κατὰ λόγον**: “naar verhouding” (sc. tot de geringe omvang van Griekenland als geheel).

- 4 **πολλοστημόριον**: πολλοστημόριος *een aantal malen kleiner* (τὸ μόριον *deeltje*). Na een plaatsnaam als subject staat het predicaatsadjectief doorgaans in het neutrum (K-G I 58-9). Dit verschijnsel heb je ook wanneer het subject een algemeen begrip uitdrukt, zo Hdt. 3.82 ἡ μουναρχίη κράτιστον, “heerscappij van een man is het beste” (BSKG 20). **ἐνενοούν**: ἐννοέω *zich realiseren*. **ἐφ’ ὅπόσῳ**: De bepaling is syntactisch verbonden met μέγα φρονεῖν (“trots zijn op”) maar fungeert blijkens het indirecte vraagwoord ὅπόσῳ (“hoeveel”) tevens als *subject* bij κατελείπετο. In het Nederlands moet je van “hoeveel” dus eerst een subject maken: “hoeveel er over was om trots op te zijn”.
- 5 **τοῖς πλουσίοις**: πλούσιος *rijk*. De dat. als complement bij κατελείπετο. **σχεδόν**: naast *bijna* (“iets minder dan”) ook *ongeveer* (“iets meer of minder dan”).
- 6 **ὁ πολυπληθρότατος**: “degene die de meeste πλέθρα bezit”. **μίαν τῶν ... ἀτόμων**: het ‘aatom’ van Demokritos en Epikouros is vrouwelijk, want = ἡ ἄτομος φύσις (“het ondeelbare lichaampje”).
- 7 **ἀποβλέψας δέ**: ἀποβλέπω *de blik afwenden*.
- 8 **εἶτα**: “vervolgens”. **τὴν Κυνουριάαν γῆν**: “de landstreek Kynosouria”, de bloedige strijd daarom tussen Spartanen en Argivers beschreven bij Hdt. 1.82. **ἀνεμνήσθη**: aor bij ἀναμνήσκω *zich herinneren*. **περὶ ὅσου χωρίου**: “over wat voor klein stukje land”.
- 9 **κατ’ οὐδέν**: “in geen enkel opzicht”. **φάκου**: φάκος ὁ *linze*. **πλατυτέρου**: πλατύς *breed*.
- 10 **εἴ τινα ἴδοιμι**: De opt. correspondeert met een coni. generalis + ἄν in niet-verleden context: “als ik iemand zag die ...”.
- 11 **δακτύλιος**: δακτύλιος ὁ *ringetje*.
- 12 **φιάλας**: φιάλη *schaaltje*. **ἄν ἐγέλων**: ἄν weer als marker voor de iteratieve handeling: “dan lachte ik (steeds)”. (Vgl. ad §16, r. 3.) **τὸ ... Πάγγαιον**: Het Pangaion-gebergte (in Macedonië), waar veel goud gewonnen werd.
- 13 **αὐτοῖς μετάλλοις**: “met zijn metalen en al”. **κεγχριαῖον**: κεγχριαῖος *zo groot als een graankorrel*.
- §19 14 **τῆς παραδόξου θέας**: De gen. geeft de reden aan om μακάριε te roepen. παράδοξος (van twee uitgangen) *onverwacht, ongewoon*. **αἱ δὲ δὴ πόλεις**: δὴ geeft aan dat de vraag naar de omvang van steden en mensen een voor de hand liggende is.
- 15 **πηλικοί**: πηλίκος *hoe groot?*.
- 16 **μυρμήκων**; μυρμηξ ὁ *mier*. **τοὺς μὲν εἰλουμένους**: “warbij sommigen ...”. εἰλέομαι *zich verdringen, zich samenvakken*.
- 17 **τοῦ φωλεοῦ**: φωλεός *mierenhoop*.
- 18 **ἐπανιόντας**: ἐπάνειμι *terugkeren*.
- 19 **ὁ μὲν τις**: ἕν (ὁ μὲν) niet nader te bepalen (τις) *mier, ééntje*. **τὴν κόπρον**: κόπρος *mest*.
- 20 **λέπος** τό *schil*. **πυροῦ**: πυρός *graan*. **ἡμίτομον** τό is het door midden gesneden deel: πυροῦ ἡμίτομον is dus een halve graankorrel. **θεῖ**: θέω *rennen*.
- 21 **κατὰ λόγον τοῦ μυρμήκων βίου**: “in verhouding tot het leven van de mieren”, i.e. “in zoverre als dit bij het mierenleven past.” **καὶ οἰκοδόμους τινας**: sc. εἶναι. οἰκοδόμος *huizenbouwer*.
- 22 **πλήν**: leidt een voorbehoud in: “behalve, ...”, “maar ...”.
- 23 **ταῖς μυρμηκίαις**: sc. πόλεις: “de mierensteden”. **ἑώικεσαν**: ind. II (pqrpf.) bij εἴοικα.
- 24 **τὸ παράδειγμα**: “het voorbeeld, het object van vergelijking”.
- 26 **τοὺς Μυρμιδόνας**: “de Myrmidonen”, het voetvolk van Achilles. De mythe dat zij uit mieren ontstaan zijn, is vermoedelijk uit een etymologisch spelletje afgeleid.
- 27 **γεγονότας**: ptc. in aansluiting op εὐρήσεις: “je zult vinden dat ze ... geworden zijn”.
- 1 **ἑώρατο**: ind. II perf. van ὀράω.
- 2 **διασεΐσας ἑμαυτόν**: διασεΐω *heen en weer schudden*. Actief + ἑμαυτόν, niet *διασεΐομαι want ‘schudden’ doe je normaliter niet met jezelf (dus zou men het medium passief interpreteren). **ἀνεπτόμην**: ἀναπέτομαι *opvliegen*.

- 3 **δῶματ'** κτλ.: “naar het huis van de aegisdragende Zeus, naar de andere goden”; in *Il.* 1.222 van Athene na haar interventie in het conflict van Achilles en Agamemnon.
- §20 4 **ἀνεληλύθειν**: ind. II perf bij ἀνέρχομαι.
- 5 **προεμένη**: προίεμαι (*een geluid*) *ten beste geven, laten horen*. **οὕτως ὄναιο**: ὀνίναμαι *voor-deel ondervinden*. De wens οὕτως ὄναιο is idiomatisch voor “ik wens je het allerbeste”. **διακόνῃσαι**: imp. aor. med. (γέέν inf. aor act.: διακονῆσαι) van διακονέομαι τιτι *iemand een dienst bewijzen*. Blijkens πρὸς τὸν Δία gaat het hier om het overbrengen van een bericht.
- 7 **λέγοις ἄν**: De opt. potentialis met ἄν is idiomatisch in beleefde aansporingen: “spreekt u maar”. **βαρὺ γὰρ οὐδέν**: “dat is helemaal niet zwaar/moeilijk”, m.a.w. “dat is geen probleem”, maar βαρὺ is natuurlijk ook als fysiek ‘zwaar’ op te vatten. **ἦν μὴ**: “als maar niet..., tenzij...”.
- 9 **πρεσβείαν**: πρεσβεία ἡ *boodschap*. **δέησις**: δέησις ἡ *vraag*. **ἀπένευκε**: imp. aor. (ἦνευκον) bij ἀποφέρω (*een bericht*) *afleveren, overbrengen*.
- 10 **ἀπείρηκα**: perf. bij ἀπαγορεύω + ptc. *het moe worden om...*; ἀπείρηκα is dus “ik ben het zat om...” (+ptc.). [ἀπαγορεύω + inf. *verbieden te ...*]
- 11 **οἷς οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἔργον ἦ**: “die geen ander werk hebben dan...”
- 12 **πολυπραγμανεῖν**: *zich met andermans zaken bemoeien*. Hier: τὰμά “mijn zaken”. De volgende indirecte vragen geven voorbeelden van τὰμά waarmee zich de filosofen bemoeien. **πηλίκη**: vgl. §19, r. 15.
- 13 **διχότομος**: “in tweeën gesneden (τέμνω)”, i.e. *halfmond*. **ἀμφίκυρτος**: “aan beide zijden hol”, i.e. *sikkelvormig*. **κατοικέισθαι**: κατοικέω *bewonen*.
- 14 **κατόπτρου**: κάτοπτρον τό *spiegel*. **δίκην**: + gen. “op de wijze van...”. **ἐπικρέμασθαι**: inf. aor. op -θη (ἐπεκρεμάσθη) bij ἐπικρεμάννυμι *ophangen*. **ὅτι ἄν ἕκαστος ἐπινόησιν**: “al wat een ieder bedenkt”.
- 15 **τοῦτο**: verwijst naar ὅτι ἄν ἕκαστος ἐπινοήσιν. **πρόσάπτουσι**: προσάπτω τιτι *iemand iets aanwrijven*. **τὰ τελευταῖα δέ**: “en wat het allerlaatste (= het ergste) is: ...”.
- 16 **κλοπιμαῖον**: κλοπιμαῖος *door diefstal verkregen*. **νόθον**: “onecht” (als bij een ‘onecht’ kind). **φασίν μοι**: “ik” is *topic* van de paragraaf, μοι verwijst naar deze *topic* en fungeert als dat. ‘van de betrokken persoon’, in dit geval omdat de maan geraakt wordt door de uitspraken die haar betreffen. In het Nederlands zeg je iets als “ze beweren dat m’n licht gestolen is...”. De opvatting was denkbaar al oud, wordt in ieder geval al aan Thales toegeschreven. (Dat zegt niet zoveel, ‘oude’ opvattingen worden vaak aan de ‘eerste’ deskundige toegeschreven.) **ἄνωθεν ἦκον**: “van boven afkomstig (zijnde)” (ἦκω).
- 18 **συγκροῦσαι**: συγκρούω ‘samenslaan’, i.e. *in conflict brengen*. **στασιάσαι**: στασιάζω *in een toestand van στάσις* (tweedracht) *brengen*. [Elders ook intransitief: *in een toestand van tweedracht verkeren*.] **προαιρούμενοι**: “met graagte” (προαιρέομαι *iets* (ver)kiezen).
- 20 **μύδρον**: μύδρος ὁ *aambeeld* (van steen of metaal). **διάπυρον**: διάπυρος *roodgloeiend*. Volgens de testimonia was het Anaxagoras die beweerde dat de zon een gloeiend stuk metaal was; en zou Euripides de term overgenomen hebben in een van zijn tragedies. Dat is ongetwijfeld de *Sisyphos* geweest. In een fragment daaruit, overgeleverd op naam van de sofist Kritias (fr. 25) is sprake van de λαμπρὸς ἀστέρως ... μύδρος, “het fonkelende aambeeld van de zon.”
- §21 21 **καίτοι**: “en daar komt bij, let wel:...”. **πόσα**: “hoeveel”. MacLeod interpuncteert de zin als vraag, het is wellicht beter deze als rhetorische vraag/uitroep op te vatten. **συνεπίσταμαί τιτι** *iets van iemand weten*. **τῶν νύκτων**: tijdsbepaling: ‘s nachts.
- 22 **κατάπτυστα**: κατάπτυστος *om van te spuwen, verachtelijk*. **σκυθρωποί**: σκυθρωπός *ernstig kijkend*. **ἀνδρώδεις**: ἀνδρώδης *mannelijk, flink*.
- 23 **ἀποβλεπόμενοι**: ἀποβλέπω *bewonderend bekijken*.
- 25 **ἀποκαλύψαι**: ἀποκαλύπτω *onthullen*. **διαφωτίσαι**: διαφωτίζω *aan het licht brengen*.
- 26 **τὸν ἐπὶ τῆς κλίνης ἑκάστου βίον**: κλίνη ἡ *bed*. De frase betekent dus: “ieders sexleven.”

- 27 **νυκτερινώτατον**: νυκτερινός *nachtelijk*; de sup. hier: “in het holst van de nacht gebeurend” (omdat het het daglicht niet kan velen).
- 28 **εὐθύς** adv. *meteen*. **ἐπισπασαμένη**: ἐπισπᾶω *iets ergens overheentrekken*.
- 29 **βάθει πώγωνι**: de lange (“tot in de diepte reikende”) baard (πώγων) was een teken van de wijsheid en waardigheid van de filosofen. In overdrachtelijke zin reikt ook hun ἀρετή diep. **ἐνασχημονοῦντας**: ἐνασχημονέω *zich misdragen*.
- 30 **ἀνιᾶσιν**: ἀνίημι + ptc. *ophouden te...* **διασπαράττοντες**: διασπαράττω *in stukken scheuren*.
- 1 **μετοικῆσαι**: μετοικέω *migreren*. ἴν’ ... ἄν ... **διέφυγον**: de constructie van een ind. II met ἄν in een finale bijzin is zeldzaam (K-G II 389 Anm. 7); en laat zich verklaren doordat deze semantisch dichtbij de ind. II irrealis (en de potentialis van het verleden) zit: “om hun ... tong te ontvluchten”, i.e. “dan *had* ik hun ... tong kunnen ontvluchten”. Ongetijfeld is het kenmerkend dat de doorgewinterde Atticist Lucianus zo iets *wel* gebruikt, en dat de recentere handschriften de constructie corrigeren en ἄν weglaten. **περίεργον**: περίεργος “over-actief”, *bemoezuchtig* (vgl. πολυπράγμων).
- 3 **μέμνησο**: imp. perf. med. van μνησκόμαι. **προσθεῖναι**: προστίθημι (*iets*) *toevoegen*.
- 4 **ὅτι μὴ δύνατον ἐστὶ μοι**: “dat het mij niet mogelijk is (zal zijn) ...”; μὴ omdat dit nog een hypothetische situatie betreft. **κατὰ χώραν**: “in het land” (vgl. de metafoor μετοικῆσαι, r. 1), “op mijn plaats”.
- 5 **ἐπιτρίβη**: ἐπιτρίβω *op zijn donder geven, kapot maken*. **ἐπιστομίσει**: ἐπιστομίζω *muilkorven, mondood maken*.
- 6 **κατασκάψη**: κατασκάπτω *platleggen*. **καταφλέξη**: καταφλέγω *platbranden*. **τὰς ἐν τοῖς περιπάτοις διατριβάς**: blijkens het meervoud περιπάτοις een algemene term voor: “die activiteiten die bij het rondlopen plaatsvinden” (i.e. filosofische gesprekken), maar ook natuurlijk een verwijzing naar de Aristotelische Peripatos.
- 7 **εἰρήνην ἀγάγοιμι**: εἰρήνην ἄγω *de vrede bewaren, zijn gemak houden*. **ὄσημέραι**: *dagelijks* (“zovele dagen als er zijn”).
- §22 9 **ἄναντες**: ἀνάντης *heuvelop gelegen*, τὸ ἄναντες: “de hoogte”. **τὴν ἐπὶ τοῦ οὐράνου**: sc. τὴν ὁδόν.
- 11 **ἐνθα** κτλ.: “Waar van runderen noch mannen de activiteiten te zien waren”. Het vers komt uit *Od.* 10.98.
- 12 **μετ’ ὀλίγον**: “na een tijdje”. **καθεωρᾶτο**: cf. §19, r. 1 (blz. 302). **ἀπέκρυπτον**: ἀποκρύπτω niet alleen voor wat men (doelbewust) verbergt, maar ook voor wat men door achterlating uit het oog verliest, zo ἀποκρύπτειν γῆν van zeelieden die uitvaren (*Pl. Prt.* 338A); deze zeevaardersterminologie hier op Menippos’ ruimtevaart overgedragen.
- 14 **λαβῶν ... ἐν δεξιᾷ**: “aan de rechterhand houdend”.
- 15 **τριταῖος**: “op de derde dag”, “na twee dagen”. **ἐπλησίασα**: πλησιάζω *in de buurtkomen van ...*, + dat. **ὡς εἶχον**: “zoals ik (eraan toe) was”, “zonder meer”.
- 16 **διαλαθεῖν**: διαλανθάνω *onopgemerkt blijven*. **ἄτε** + ptc. *aangezien*. **ἐξ ἡμικείας**: (sc. μοίρας) “voor de helft”. Menippos had zich de rechtervleugel van een adelaar aangemeten.
- 17 **συνήθη**: συνήθησ + dat. *vertrouwd met*.
- 18 **καταφωράσουσι**: καταφωράω (*een dief* [φῶρ]) *betrappen*.
- 19 **περικείμενον**: περίκειμαι + acc. (*iets*) *omhebben, aanhebben*. **ἄριστον γοῦν κρίνας**: “van oordeel (κρίνω) dat het het beste was om...”, subject daarbij τὸ μὴ παρακινδυνεύειν.
- 20 **παρακινδυνεύειν**: *een (onnodig) risico aangaan*, daarbij μὴ omdat het een situatie is die *vermeden* moet worden. **ἔκοπτον**: κόπτω is ook het idiomatische woord voor “op de deur kloppen”.
- 21 **ἀπήϊει**: ind. II van ἄπειμι (ἀπιέναι).
- 22 **εἰσεκλήθην**: ar. op -θη van εἰσκαλέω *naarbinnen roepen*. **δεδιώς**: ptc. bij δέδια: “heel bang”.
- 23 **ἄμα**: bij συγκαθημένους: “bijezen”. **ἀφρόντιδας**: ἀφροντις *onbezorgd, onbekommerd*.

- 24 **ήκυχη**: “stilletjes” (i.e. zonder dat ze dat met zoveel woorden zeiden). **τὸ παράδοξόν μου τῆς ἐπιδημίας**: voor παράδοξος, vgl. §19, r. 14. Hier: “de ongewone aard van mijn verschijning” (ἐπιδημία *het in het land zijn*.)
- 14 **καὶ ὄσον οὐδέπω**: geeft een additieve reden waarom de goden niet ἀφρόντιδες waren: “in zoverre als ze eigenlijk nog niet verwachtten dat ...”. Kennelijk is bedoeld dat ze nu bang worden dat die massale toevloed *wel* gaat plaatsvinden.
- 25 **προεδόκων**: προσδοκάω *verwachten*.
- 26 **ἐπτερωμένους**: πτερόομαι *zich van vleugels voorzien*.
- §23 26 **δριμύ**: adv. *scherp*. ‘Scherp’ kijken kan zijn ‘boos’ (Ar. *Ra.* 562, h.l.) of ‘oplettend’ (Pl. *R.* 519A2)
- 27 **τιτανῶδες**: schol. καταπλητικὸν καὶ φοβερὸν, ἀπὸ τῶν Τιτάνων. (“verbijsterend en angstaanjagend, naar de Titanen”).
- 28 **τίς ποθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆς**: “Wie ben je, en waar kom je vandaan, waar heb jij stad en ouders?” Standaardvraag aan vreemdelingen in de *Od.*, o.a. 1.170.
- 1 **μικροῦ**: “Het scheelde weinig of ...”, “bijna”. **ἔξέθανον**: *dood blijven, het bewustzijn verliezen*. ἐκθνήσκω is de *mot juste* voor het onmachtig worden door sterke emoties: in *Od.* 18.100 wordt van de vrijers gezegd dat zij bij het zien van de knokpartij van Odysseus en Iros γέλωι ἐκθανον: “het bestierven van het lachen”.
- 2 **εἰστήκειν**: ind. II bij ἔστηκα. **ἀχανής**: “zonder de mond te openen”, sprakeloos. **ἐμβεβροντημένος**: ἐμβροντέομαι *door de bliksem getroffen worden*. ἐμβρόντητος is geen compliment in de komedie (Ar. *Ecc.* 793).
- 3 **ἀναλαβών**: ἀναλαμβάνω *herpakken, hervinden*. **διηγούμεν**: διηγέομαι *vertellen* (vgl. de term διήγησις in redevoeringen.)
- 4 **τὰ μετέωρα**: “dat wat boven de aarde is”. ἐξηῦρον τὰ μετέωρα is wat Sokrates in *Nu.* 228 naar eigen zeggen in zijn mandje aan het plafond heeft gedaan. In Pl. *Ap.* 23D5 neemt hij expliciet stelling tegen Aristophanes’ verwrongen weergave van zijn activiteiten.
- 5 **τάναντία λεγόντων**: “het tegengestelde beweren”; het ptc. in aansluiting op ἀκούσαιμι.
- 6 **ἀπαγορεύσαιμι**: ἀπαγορεύω *iets moe worden*, vgl. §20 r. 7. **διασπώμενος**: διασπάω *verscheuren, uiteen rukken*. **ἔξῃς**: “op de rij af”.
- 7 **μέχρι πρός**: + acc. *tot ... aan toe*.
- 8 **ἐπὶ πᾶσι**: “Bij/bovenop dat alles”. **ἐπεσταλμένα**: ἐπιστέλλω *een bericht sturen, meegeven*.
- 9 **μειδάσας**: μειδιάω *glimlachen*. **ἐπανείς**: ἐπανίημι *ontspannen*. De constructie met de gen. is postklassiek: Oribasius 6.38 (Nadenken) ὀργῆς ἀκράτου ἐπανίησι “doet een mens ontspannen uit onversneden woede”. Hier is de gen. wellicht als een soort partitivus na μικρόν te begrijpen. **τό ἄν λέγοις**: opt. pot: “wat moet/kan je zeggen ...”.
- 10 **Ἔωτον τε καὶ Ἐφιάλτου**: Twee Titanen (*Il.* 5.385, *Od.* 11.308), de vorige hemelbestormers.
- 11 **ἐπὶ ξενία σε καλοῦμεν**: ἐπὶ ξένια καλέω *voor het eten uitnodigen*.
- 12 **περὶ ὧν ἦκεις**: relativum ‘met ingesloten antecedent’: “dat waar je voor komt”. De frase fungeert als complement bij **χρηματίζαντες**: χρηματίζω *beraadslagen over*.
- 13 **ἐς τὸ ἐπήκοώτατον**: ἐπήκοος (ἐπακούω) *binnen gehoorafstand*, dus: “naar het gehorigste deel”. **καιρὸς γὰρ ἦν**: “het was in tijd...”.
- 14 **ἐπὶ τῶν εὐχῶν καθέζεσθαι**: καθέζομαι *gaan zitten* ἐπὶ dat. “om ... in ontvangst te nemen.”
- §24 15 **μεταξύ**: adv. “ondertussen”. **ἀνέκρινε**: ἀνακρίνω *ondervragen*.
- 16 **ἐκεῖνα** wijst vooruit naar de volgende indirecte vragen. **πυρός ὁ graan**. **νιός**: (ὠνέομαι) *te koop*.
- 17 **πέρυσσι**: *van vorig jaar*. **καθίκετο**: καθικνέομαι *treffen*.
- 18 **τὰ λάχανα**: *groente, sla*. **ἐπομβρίας**: *begieting met regen*. (Dat is natuurlijk Zeus’ taak). **ἠρώτα**: impf. van ἐρωτάω.
- 19 **τῶν ἀπὸ Φειδίου**: “de beelden van Pheidias”. **ἔλλείπειεν**: ἐλλείπω *ergens mee ophouden*.

- 20 **τὰ Διάκρια**: Atheens feest voor Zeus Meilichios. **τὸ Ὀλυμπίειον**: “de tempel voor Zeus Olympios”. Volgens de scholia bleef deze lange tijd onvoltooid wegens geldgebrek, en is hij uiteindelijk dankzij een forse subsidie van keizer Hadrianus afgebouwd. Een contemporain detail dus. **ἐπιτελέσαι**: ἐπιτελέω *voltooien*.
- 21 **σεσυληκότες**: συλέω *tempelroof plegen*.
- 23 **ἀκεκρινάμην**: ἀποκρίνομαι *antwoord geven*.
- 24 **τίνα ... ἢ τὴν εὐσεβεστάτην**: in antwoord op τίνα γνώμην ἔχουσι: “welke ... behalve de allereerbiedigste?”, i.e. “natuurlijk de allereerbiedigste”.
- 26 **ἔχων**: in aanvulling op een verbum in de tweede persoon (παίσεις): “onophoudelijk”. **τὸ ... φιλόκαινον**: “de zucht naar wat nieuw is”. **κἂν μὴ λέγῃς**: “ook als je die verzwijgt”.
- 28 **πάντα ὅλως ἦν ἐγώ**: “ik was geheel en al alles”; d.w.z. alles was van mij vervuld.
- 29 **μεσταὶ δὲ Διός** κτλ.: “vol van Zeus zijn alle landerijen, alle verzamelplaatsen van mensen.” Een citaat uit het begin van het leerdicht van Aratus, 1.2. Als weergod is Zeus daar een geschikt vertrekpunt voor een gedicht over weersverschijnselen.
- 1 **περίβλεπτος**: “van alle kanten bekeken”, i.e. “alom bewonderd”.
- 2 **ἀναβλέπειν** *opnieuw (iets) kunnen zien*.
- 3 **ἐξ οὗ δέ**: “maar sinds ...”. **το μαντεῖον**: het *orakel*.
- 4 **τὸ ἰατρεῖον**: de grote tempel van Asklepios, waar men door tempelslaap genezing hoopte te vinden. (Het ‘sanatorium’ waar Aelius Aristides jaren verbleef.)
- 6 **ἐπὶ ταῦτα θεόουσιν**: “daar ... rennen ze heen”. **πανήγυρις**: *volksfeest*.
- 7 **πλίνθους**: πλίνθος ἢ *baksteen, gebakken tegel*. Hier gaat het kennelijk om tabletten van goud, die als wijgeschenk werden neergezet (ἀνατιθέασιν).
- 8 **παρηβηκότα**: παρηβάω *over de juiste leeftijd heenraken*: “oud worden”, “zichzelf overleven”. **διὰ πέντε ... ἐτών**: “een keer in de vijf jaar”.
- 9 **τοιγαροῦν**: “Let wel (τοι), daarom is het dus zo dat...” **ψυχροτέρους**: ψυχρός *koud, kil*.
- §25 11 **διεξιόντες**: διεξιέναι *dingen doornemen, behandelen*.
- 12 **διακοῦσαι**: διακούω + gen. *verhoren*. **θυρίδες**: “deurtjes”, kennelijk gaat het om kleine, afgesloten openingen waardoorheen Zeus kan luisteren.
- 13 **τοῖς στομίοις τῶν φρεάτων ἐοικῦται**: “lijkend op de mondingen (στόμιον) van putten (φρέαρ).” **πώματα**: πῶμα τό *deksel*.
- 15 **παρεῖχε ... αὐτόν**: “stelde zichzelf beschikbaar voor ...”, “gaf alle aandacht aan ...”
- 16 **συμπαράκυσας**: συμπαράκπτω *met hem mee voorover buigen*.
- 18 **μοι γένοιτο**: opt. van wens: “moge het mij geworden”, “dat ik maar .. mag worden”. De aanvullingen daarop steeds in de inf. **τὰ κρόμμυα**: κρόμμυον *ui*.
- 19 **τὰ κόροδα**: κόροδος τό *knoflook*.
- 21 **ἂν ἔφη**: blijkens ἂν gaat het om dingen die bij herhaling van deze en gene (ὁ δέ τις...) te horen waren. **εἴθε**: wenspartikel. **κληρονομήσαιμι**: κληρονομέω + gen. *erven van iemand*.
- 22 **στεφθῆναι**: στέφομαι *een krans winnen*.
- 24 **γναφεύς** *volder, wolkammer*.
- 25 **ἀκριβῶς ἐξετάζων**: ἐξετάζω *iets uitvorsen, onderzoeken*.
- 27 **ἄλλ’ ἕτερον**: “Het een kende vader Zeus toe, het ander weigerde hij”. In *Il.* 16.250 gaat het om Achilles, die bidt om succes in de strijd en een behouden terugkeer voor Patroklos.
- 28 **προσίετο**: προσίεμαι *toelaten, accepteren, aanvaarden*.
- 29 **ἀπράκτους**: ἀπρακτος *niet verricht, onvervuld*.
- 1 **ἀποφυσῶν**: ἀποφυσάω *wegblazen*.
- 4 **οὐκ εἶχεν**: “hij wist niet ...”.
- 5 **τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἐκεῖνο**: “het welbekende (ἐκεῖνο) gevoel van de Akademie”, nl. ἀπορία. **ἀποφύναςθαι**: ἀποφαίνομαι *zijn mening geven, een oordeel vellen*.
- 6 **ἐπέιχεν**: ἐπέχω *zich onthouden*.
- §26 7 **ἐχρημάτισεν**: χρηματίζω + τι *antwoord geven aan ...* (spec. van goden en orakels).

- 8 **ἐσχόλαζεν**: εσχολάζω *zich bezig houden met...* + dat.
- 11 **κληδός**: κληδών ή voorteken. **προσέξων**: προσέχω *aandacht schenken aan* (sc. τὸν νοῦν).
- 13 **προσέταπτεν**: προστάττω *instructies geven*.
- 14 **τήμερον**: *vandaag*.
- 15 **ύέτω**: imp. “laat het regenen”. **ἀστραπτέτω**: ἀστράπτω *bliksemen*. **νιφέτω**: νίφω *sneeuwen*.
- 17 **διακυμαίνετω**: διακυμαίνω *woelig maken, golfslag veroorzaken*. **τῆς χαλάζης**: χάλαζα *hagel*. De gen. is een gen. partitivus bij ὅσον μέδιμοι χίλιοι: “zoveel als/niet minder dan duizend schepels”. (Een schepel is ongeveer 50 liter.)
- 18 **διασκεδασθητῶσαν**; 3e pl. imp. aor. (op -θη) bij διασκεδάννυμι *uitstrooien*.
- §27 19 **διωκιμένων**: διοικέω *besturen*.
- 22 **τούς μετοίκους τούτους**: “de welbekende migranten/nieuwe goden”. **ἀμφιβόλους**: ἀμφίβολος *omstreden, dubieus*.
- 23 **ἄρτον**: ἄρτος ὁ *brood*.
- 24 **μαινίδας**: μαινίς ή *haring, gezouten vis*.
- 25 **ἡρέμα**: adv. *kalm, stilletjes*.
- 26 **ἀποβλέποντα**: ἀποβλέπω *de blik afwenden*.
- 27 **κοτύλην**: κοτύλη ή *nap, beker*
- 30 **παρατίθενται**: παρατίθεμαι *iets voorgezet krijgen*.
- 31 **μεθύσκονται**: μεθύσκομαι *dronken worden*.
- 32 **αὐτῇ κνίσει**: “met vetdamp en al”. **ἀνενηνεγμένον**: ptc. perf. med bij ἀναφέρω.
- 2 **κόρδακα**: κόρδαξ *kordax*, een wilde opzweepende dans, vast onderdeel in de oude komedie (genoemd als ‘smakeloos’ element in de παράβασις van de *Wolken*, Ar. Nu. 540, 555). **τῆς ... Θεογονίας**: gen. partitivus: “een gedeelte uit ...”.
- 3 **ῆσαν**: ἄιδω *zingen*.
- 4 **κόρος ἦν**: “er was verzadiging”, “men had genoeg”.
- 5 **ὑποβεβρεγμένοι**: ὑποβρέχομαι *een beetje aangeschoten raken*.
- §28 6 **ἄλλοι μὲν**: “De andere goden en helmdragende mannen sliepen de hele nacht, maar mij kon de zoete slaap niet vatten.” Een adaptatie van *Il.* 2.1-2.
- 8 **ἀνελογιζόμεν**: ἀναλογίζομαι *overwegen, overdenken*.
- 9 **οὐ φύει**: “niet doet groeien”, i.e. “niet krijgt”. **πώγων**: πώγων ὁ *baard*.
- 10 **συνευωχωμένον**: συνευοχέομαι *meedoen aan het feestmaal*.
- 11 **κατέδαρθον**: καταδαρθάνω *inslapen*.
- §29 13 **χθιζός**: *van gisteren*.
- 14 **ὑμῖν κοινώσασθαι**: κοινόμαι *met iem. van gedachten wisselen*.
- 16 **προτραπεῖς**: προτρέπω *aansporen*. **ἐπὶ πλέον παρατεῖναι**: “verder uitstellen”.
- 18 **γένος ... τι**: “een soort..., een groep...”. **ἐπιπολάσαν**: ἐπιπολάζω *in de mode zijn, de overhand nemen*.
- 19 **ἀργόν**: ἀργός *lui*. **κενόδοξον**: κενόδοξος *onzinnige opvattingen hebbend*. **ὀξύχολον**: ὀξύχολος *opvliegend, aggressief*. **ὑπόλιχνον**: υπόλιχνος *heimelijk snoepend, de kat in het donker knijpend*. **ὑπόμωρον**: υπόμωρος *licht krankzinnig*.
- 20 **τετυφωμένον**: τετυφωμένος (τυφώω) *opgeblazen, pedant*. **ἵνα καθ’ Ὁμηρον εἶπω**: “om met Homerus te spreken”. **ἔτώσιον ἄχθος ἀρούρης**: “een nutteloze last voor de aarde”, *Il.* 18.104. Daar is het Achilles die zichzelf zo beschouwt omdat hij Patroklos niet voor de dood heeft kunnen behoeden.
- 21 **διαιρεθέντες**: διαιρέω *verdelen*.
- 24 **καὶ ἄλλα πολλῶι γελοιότερα**: “en nog andere namen die nog veel belachelijker zijn”.
- 26 **ἐπαράντες**: ἐπαίρω *optrekken*, hier kennelijk als teken van arrogantie. **ῥυτιδῶσαντες**: ῥυτιδῶ *fronsen, rimpelig maken*. (van het nadenken). **ἐπιςπασάμενοι**: ἐπιςπάω *lang maken*.

- 27 **ἐπιπλάττωι σχήματι**: “met een gekunsteld (ἐπιπλάττω) uiterlijk.”
- 1 **περιτέλλοντες**: περιτέλλω *omgeven, verbergen*. **ὑποκριταῖς**: ὑποκριτής ὁ *toneelspeler*.
- 2 **χρυσόπαστον**: χρυσόπαστος *met goud versierd*.
- 4 **ἐς τὸν ἀγῶνα μεμιθωμένον**: “ingehuurd voor de uitvoering (ἀγών)”.
- §30 6 **ἀλλόκοτα**: ἀλλόκοτος *ongewoon, exotisch*. **εὐεξαπάτητα**: εὐεξαπάτητος *gemakkelijk te bedriegen*.
- 7 **πολυθρύλητον**: *veel bezongen*.
- 9 **τὸ αὐταρκές**: “het zichzelf voldoende zijn”, “onafhankelijkheid”. (Het Stoïsche ideaal.)
- 10 **καταπτύουσι**: καταπτύω *spuwen op, verachten* + gen. **καθ’ ἑαυτοὺς γερόμενοι**: “wanneer ze op zichzelf (onder elkaar) zijn”.
- 11 **τί ἂν λέγοι τις**: “wat zou men kunnen zeggen?”, i.e. “het is ondoenlijk om te zeggen...”. **ἀφροδιציάζουσιν**: ἀφροδιζιάζω *sex hebben*.
- 12 **περιλείχουσι τῶν ὀβολῶν τὸν ῥύπον**: “ze likken het vuil van de obolen af”, in tegenstelling tot hun met de mond beleden verachting voor geld. (r. 10).
- 14 **ἐπιτελοῦντες**: ἐπιτελέω *iets bijdragen*. **περιττοί**: περιττός *overtallig, overbodig*.
- 15 **οὔτε ποτ’ ἐν πολέμῳ**: “noch in de oorlog om rekening mee te houden, noch in de vergadering.” Een adaptatie van *Il.* 2.202 (Odysseus tegen de gewone soldaten die hij aanspoort terug te keren tot de vergadering van het leger.)
- 16 **συμφορήσαντες**: συμφορέω *ophopen*.
- 17 **ἐκμεμελητότες**: ἐκμελετάω *zorgvuldig uitdokteren*. **ἐπιτιμῶσι**: ἐπιτιμάω + dat. *kritiek leveren op*.
- 18 **τὰ πρῶτα φέρεσθαι**: “de eerste prijs wegdragen”, “de bovenhand krijgen”.
- 19 **ἰταμώτατος**; ἰταμός (‘erop afgaand’) *assertief, aggressief*.
- 20 **βλασφημίας**: βλασφημία *het kwaadspreken*.
- §31 21 **ἦν ἔρηι**: ἠρόμη, aor. bij ἔρωτάω. **τί πράττων τυγχάνεις**: “wat doe je nou eigenlijk?”.
- 22 **τί φῶμεν**: “wat zullen/kunnen we zeggen dat ...”
- 24 **τινα τέχνην μετιέναι**: “een vak leren”.
- 25 **κέκραγα**: perf. bij κράζω *schreeuwen*: “ik heb een grote bek”. **ψυχρολουτῶ**: *koude baden nemen*.
- 26 **τρίβωνα**: τρίβων *manteltje*. **ῥυπαρόν**: ῥυπαρός *smurig*.
- 28 **κυκοφαντῶ**: *aangeven, verklappen*. **ὠψώνηκεν**: ὠψώνέω *uitgebreid dineren*.
- 2 **νοσῶν**: νοσέω *ziek zijn*.
- 3 **ἀγνώω**: “dan weet ik dat niet”, “dan negeer ik dat”.
- §32 4 **τοιαῦτα**: “van dien aard” **ταῦτα τὰ θρέμματα**: θρέμμα τό *schepsel*.
- 5 **μάλα δὴ καὶ ὑβρισταί εἰσιν**: “zijn ook nog eens (καί) heel erg beledigend”. **οὐ μετρίως ... καθάπτονται**: “zij vallen in buitensporige mate aan” (+ gen. ἡμῶν).
- 8 **διότι**: *omdat, doordat*.
- 9 **πεινήσετε**: πεινάω *honger lijden*.
- 10 **οὐδὲν ἔξειν προσδοκῶν**: “met de verwachting (προσδοκάω) dat hij daar niets aan zal hebben”.
- §33 14 **διεθεορύβητο**: διαθεορυβέομαι *in beroering geraken*.
- 15 **κεραύνωσον**: κεραυνόω *met de bliksem treffen*. **ἐς τὸ βάραθρον**: “in de afgrond” (een Atheense manier om criminelen terecht te stellen).
- 18 **ἐπιτρίφονται**: fut. “ze zullen op hun donder krijgen”. **πλήν**: “behalve dat...” **τό γε νῦν**: “op dit moment”.
- 19 **ἱερομηνία**: *feestmaand*. **ἴστε**: 2 pl. van οἶδα. **ἐκεχειρίαν**: ἐκεχειρία ἡ *wapenstilstand, vacantie*.
- 20 **ἐς νέωτα**: “volgend jaar”.
- 21 **ἀρχομένου ἤρος**: “aan het begin van het voorjaar”.

22 “Zo sprak hij, en de zoon van Kronos knikte met zijn wenkbrauwen”. De manier waarop Zeus in de *Ilias* besluiten bekrachtigt (*IL.* 1.528, 17.209).

§34 23 **περιαιρεθέντα**: περιαιρέω *rondom wegknippen*.

27 **ὁ Κυλλήνιος**: Kyllene is een berg in Arkadië, waar Hermes geëerd werd. **τοῦ ὠτός**: οὗς τό *oor*. **ἀποκρεμάσας**: ἀποκρεμάννυμι + gen. *ophangen aan*. **περὶ ἑσπέραν**: “tegen de avond”.

30 **τοῖς ἐν τῇ Ποικίλῃ περιπατοῦσι**: “zij die in de Stoa Poikilê rondwandelen”, de Stoïcijnen dus. **εὐαγγελιούμενος**: εὐαγγελίζομαι *een goede boodschap overbrengen*.
